

KURK LIETUVAI

ATASKAITA

Viešoji konsultacija „Dėl informacijos dalinimosi ir bendradarbiavimo platformos, skirtos padėti asmenims su negalia į(si)traukti į darbo rinką, koncepcijos sukūrimo“

SAUSIS 2021

VIEŠOJI KONSULTACIJA: KONTEKSTAS

ĮVADAS

Pagrindinių žmogaus teisių ir laisvių užtikrinimas yra nekvestionuotinas uždavinys tarptautiniame ir nacionaliniame lygmenyje. Tai implikuoja ir žmogaus socialinių teisių, *inter alia* teisės į darbą, garantavimo būtinybę. Darbas yra viena iš svarbiausių kiekvieno asmens gyvenimo dalių - jis ne tik užtikrina nuolatinės pajamas bei finansinę gerovę, bet yra ir labai svarbi asmens socialinės integracijos priemonė, padedanti užmegzti ryšius su platesne visuomene ir kurti tarpasmeninių santykių tinklą. Galimybė įsidarbinti yra ypač aktuali socialiai pažeidžiamoms asmenų grupėms, pavyzdžiui, asmenims su negalia, kadangi, kaip teigia Tarptautinės ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacijos (angl. *OECD*) 2016 m. ataskaita, būtent patiriami sunkumai įsidarbinant yra dominuojanti priežastis, dėl kurios asmenys su negalia dažniausiai jaučia socialinę atskirtį mūsų visuomenėje.

LR Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos (SADM) duomenimis, 2019 m. Lietuvoje gyveno 236 tūkst. asmenų su negalia (8 proc. visų šalies gyventojų). Iš jų beveik 158 tūkst. buvo darbingo amžiaus, tačiau dirbo tik 46 tūkst., t.y. vos 29 proc. visų galinčių dirbti asmenų su negalia. 2018 m. Tarptautinės darbo organizacijos (angl. *ILO*) atliktas tyrimas taip pat atskleidė, jog Lietuvoje egzistuojantis skirtumas tarp asmenų su negalia (21.9 proc.) ir asmenų be negalios (6.1 proc.) nedarbo lygių yra bene didžiausias visoje Europos Sąjungoje (ES). Negalią turinčių asmenų į(si)darbinimo problema yra itin svarbi dar ir todėl, kadangi negalia dažniausiai ir yra įgyjama esant darbingo amžiaus: daugiau nei 6-i iš 10-ies pirmą kartą pripažintų kaip negalią turinčių asmenų

yra 25-54 m. amžiaus. Tai reiškia, jog darbingo amžiaus asmenys su negalia turi poreikį ne tiek įgyti kvalifikaciją, kiek prisitaikyti prie naujos pakitusios situacijos ir darbo rinkos reikalavimų. Dėl šios priežasties, negalią turintiems asmenims ypač aktualiu tampa paslaugų ir priemonių, susijusių tiek tiesiogiai, tiek netiesiogiai su asmenų skatinimu į(si)traukti į darbo rinką ir gebėti pasirūpinti savo asmenine bei šeimos gerove, prieinamumas. Šiandien asmenims su negalia pagalbos ir paslaugų poreikiai nustatomi keliose institucijose ir nėra numatytas skirtingų institucijų veiksmų koordinavimas bei keitimasis informacija. 2019 m. Valstybinio audito vertintais atvejais tik 13 proc. asmenų, kuriems Neįgalumo ir darbingumo nustatymo tarnyba (NDNT) teikė rekomendacijas, kreipėsi ir gavo specialiąsias paslaugas bei kitą pagalbą atitinkamose institucijose, o įstaigų interneto svetainių, kuriose asmuo su negalia ir turi pradėti ieškoti informacijos apie paslaugas, prieinamumas tesiekė 3.4 proc. (Valstybės kontrolė, 2020). Su šiuo aspektu glaudžiai siejasi ir Lietuvos neįgalųjų draugijos (LND) 2018 m. atliktos apklausos rezultatai, kurie atskleidė, jog 26 proc. asmenų su negalia nesikreipė dėl pagalbos už-

-imtumui skatinti, nes nežinojo apie teikiamą įdarbinimo pagalbą, o 41 proc. nesikreipė, nes nežinojo, kur kreiptis (LND, 2018). Pažymėtina, jog informacijos trūksta ir darbdaviams – 43 proc. apklaustų darbdavių trūko informacijos apie darbo vietos pritaikymą asmenims su negalia ar galimybę gauti valstybės paramą.

Tarptautinė patirtis rodo, jog siekiant maksimalaus paslaugų ir priemonių prieinamumo bei efektyvaus jų panaudojimo, asmenų su negalia integracijos klausimus būtina spręsti kompleksiskai, bendradarbiaujant valstybinėms institucijoms, darbdaviams, asmenims su negalia ir nevyriausybinėms organizacijoms (NVO), tam pasiekti kuriant informacines sistemas – skaitmeninius įrankius - tikslinėms grupėms. „Kurk Lietuvai“ projekto „Asmenų su negalia užimtumo darbo rinkoje skatinimas“ metu atlikta esamos situacijos ir poreikio analizė, užsienio šalių gerųjų praktikų apžvalga bei viešoji konsultacija atskleidė poreikį sukurti nacionalinę platformą Lietuvos gyventojams, siekiant paskatinti integralios pagalbos teikimo asmenims su negalia sistemos įgyvendinimą ir didinti įvairiapusę asmenų su negalia integraciją į visuomenę.

VIEŠOSIOS KONSULTACIJOS TIKSLAS IR METODAS

Viešosios konsultacijos tikslas - aptarti informacijos prieinamumo iššūkius ir supažindinti suinteresuotąsias šalis (asmenis su negalia, jų šeimos narius, globėjus, darbdavius, viešąjį sektorių, NVO ir kitus socialinius partnerius) su pirmine interaktyvios informacijos dalinimosi ir bendradarbiavimo platformos versija ir gauti grįžtamąjį ryšį apie jos aktualumą, patogumą (angl. *user experience*), turinį bei tinkamumą visoms suinteresuotosioms šalims.

Viešosios konsultacijos metodas - apskritojo stalo diskusija

VIEŠOSIOS KONSULTACIJOS PROGRAMA

10:00 Sveikinimo žodis ir projekto pristatymas

10:15 Detali interaktyvios informacijos dalinimosi ir bendradarbiavimo platformos koncepcijos apžvalga ir pastabų teikimas realiu laiku

11:15–11:30 Pagrindinių pastabų apibendrinimas bei tolimesnių žingsnių planavimas

11:30–12:00 Laikas dalyvių klausimams apie interaktyvią informacijos dalinimosi ir bendradarbiavimo platformą

DALYVIAI

KONSULTACIJOS MODERATORĖS

Viešosios konsultacijos objektą pristatė ir diskusiją moderavo „Kurk Lietuvai“ projektų vadovės Lauryna Filatovaitė ir Gabrielė Taminskaitė

DISKUSIJOS DALYVIAI

Keturi darbdavių atstovai:

1. Lietuvos investuotojų forumo atstovas
2. Lietuvos prekybos, pramonės ir amatų rūmų asociacijos atstovas
3. UAB DSP Plius atstovas
4. UAB Smiltainis ir KO atstovas

Dvylika nevyriausybinų organizacijų atstovų:

1. Asociacijos „Savarankiškas gyvenimas“ atstovas
2. Lietuvos kurčiųjų draugijos (LKD) atstovai
3. Lietuvos paraplegikų asociacijos atstovas
4. Lietuvos žmonių su negalia sąjungos (LŽNS) atstovas
5. Panevėžio krašto žmonių su negalia sąjungos atstovas
6. Kupiškio krašto žmonių su negalia sąjungos atstovas
7. Utenos rajono neįgaliųjų draugijos atstovas
8. Lietuvos aklųjų ir silpnaregių sąjungos (LASS) šiaurės rytų centro atstovai

DALYVIAI

DISKUSIJOS DALYVIAI

Dvidešimt du Lietuvos savivaldybių atstovai:

1. Alytaus miesto savivaldybės administracijos Socialinės paramos skyriaus atstovas
2. Druskininkų savivaldybės administracijos Socialinės paramos skyriaus atstovas
3. Elektrėnų savivaldybės administracijos atstovas
4. Kaišiadorių rajono savivaldybės administracijos atstovai
5. Kauno rajono savivaldybės administracijos atstovai
6. Kelmės rajono savivaldybės administracijos atstovai
7. Klaipėdos rajono savivaldybės administracijos atstovas
8. Kupiškio rajono savivaldybės administracijos atstovai
9. Lazdijų rajono savivaldybės administracijos atstovai
10. Marijampolės savivaldybės administracijos atstovas
11. Pasvalio rajono savivaldybės administracijos atstovas
12. Šilutės rajono savivaldybės administracijos Socialinės paramos skyriaus atstovas
13. Utenos rajono savivaldybės administracijos atstovas
14. Vilniaus rajono savivaldybės administracijos Socialinių paslaugų šeimai ir vaikui skyriaus atstovas
15. Vilniaus rajono savivaldybės administracijos Socialinės rūpybos skyriaus atstovas

DALYVIAI

DISKUSIJOS DALYVIAI

Septyni socialinių centrų atstovai:

1. Jaunuolių dienos centro atstovas
2. Kybartų socialinių paslaugų centro atstovas
3. Plungės socialinių paslaugų centro atstovas
4. Vilkaviškio rajono Kybartų socialinių paslaugų centro atstovai
5. Vilniaus rajono socialinių paslaugų centro atstovas
6. Pakruojo nestacionarių socialinių paslaugų centro atstovas

Trys visuomenės sveikatos biurų atstovai:

1. Druskininkų savivaldybės visuomenės sveikatos biuro atstovas
2. Raseinių rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuro atstovas
3. Vilniaus visuomenės sveikatos biuro atstovas

Viešojoje konsultacijoje dalyvavo **trys individualūs asmenys, atstovaujantys asmenų su negalia interesus.**

Apvaliojo stalo diskusijoje taip pat dalyvavo **Žmonių su negalia teisių stebėsenos komisijos** atstovai.

KONSULTACIJOS EIGA

Viešoji konsultacija vyko dviejų dalių (sesijų) principu.

Pirmosios sesijos metu, po sveikinimo žodžio, buvo pristatytas „Kurk Lietuvai“ vykdomas projektas ir pateikta detali interaktyvios informacijos dalinimosi ir bendradarbiavimo platformos koncepcijos bei techninės specifikacijos projekto apžvalga, sudarant galimybę dalyviams pastabų teikimui realiu laiku.

Antrosios sesijos metu pradėta apvaliojo stalo diskusija, sudarant galimybę dalyvių klausimams apie interaktyvią informacijos dalinimosi ir bendradarbiavimo platformą, tuo pačiu orientuojantis į diskusijos dalyvių asmeninių ir profesinių įžvalgų, ekspertinių pastebėjimų, pastabų ir idėjų teikimą.

Dalyviams buvo užduodami klausimai apie platformos funkcionalumą reikalingumą ir tinkamumą, taip pat klausimai, susiję su motyvacinių priemonių jungtis ir aktyviai veikti platformoje nustatymą suinteresuotoms šalims bei platformoje naudojamų priemonių, skirtų skatinti asmenų su negalia užimtumą darbo rinkoje, tinkamumą ir kt., kurių pasėkoje buvo palaikoma diskusija tarp dalyvių, atstovaujančių tapachias arba skirtingas suinteresuotųjų šalių grupes.

SKAITMENINIS ĮRANKIS

INTERAKTYVI INFORMACIJOS DALINIMOSI IR BENDRADARBIAVIMO PLATFORMA

PLATFORMOS TIKSLAI

- Teikti individualizuotą, kiekvieno asmens su negalia poreikius atitinkančią informacinę pagalbą apie valstybės garantuojamas priemones ir paslaugas, NVO teikiamas paslaugas, sveikatos, mokslo, kultūros, laisvalaikio, turizmo ir kitų, asmens gerovę ir pilnavertę integraciją užtikrinančių paslaugų, prieinamumą ir galimybes asmenims su negalia.
- Suteikti galimybę asmenims su negalia patiems pasirūpinti savo poreikiais ir daryti sprendimus apie jiems reikiamas priemones ir (ar) paslaugas, tokiu būdu didinant jų savarankiškumą ir nepriklausomybę.
- Teikti galimybę įsivertinti savo darbinius gebėjimus, sužinoti apie bei dalintis gerosiomis įsidarbinimo praktikomis ir kaip mažinti kliūtis, trukdančias įsidarbinti.
- Teikti individualizuotą informacinę pagalbą apie valstybės garantuojamą paramą ir (ar) paslaugas darbdaviams, siekiantiems įdarbinti asmenis su negalia.
- Teikti informaciją asmenų su negalia šeimos nariams, globėjams.
- Teikti informaciją bei rengti mokymus specialistams, teikiantiems paslaugas asmenims su negalia.
- Gerinti komunikaciją ir bendradarbiavimą tarp viešojo sektoriaus, darbdavių, asmenų su negalia ir NVO.

- Gerinti prastus asmenų su negalia į(si)darbinimo Lietuvoje, o ypač – atviroje darbo rinkoje, rodiklius.
- Formuoti visuomenės sąmoningumą asmenų su negalia klausimais ir mažinti neigiamas nuostatas apie negalią ir (ar) asmenis su negalia.
- Tarnauti visuomenei kaip pagrindinis valstybinės informacijos, pagalbos algoritmų, pagalbos kontaktų suteikimo visais negalios klausimais šaltinis.

PLATFORMOS AUDITORIJA

- Visa Lietuvos visuomenė, besinaudojanti informacinėmis technologijomis.
- Patirianti ir galinti patirti tiek fizinės, tiek psichinės sveikatos sutrikimus, kurie lemty negalią, ribotą darbingumą, specialiuosius poreikius.
- Linkusi ieškoti patikimos ir visiems negalios tipams prieinamos informacijos apie negalią, valstybės garantuojamas priemones ir paslaugas, NVO teikiamas paslaugas, sveikatos, mokslo, kultūros, laisvalaikio, turizmo ir kitų, asmens gerovę ir pilnavertę integraciją užtikrinančių paslaugų, prieinamumą ir galimybes asmenims su negalia, darbinis asmenų su negalia gebėjimus, į(si)darbinimo gerąsias praktikas, kliūtis, trukdančias įsidarbinti, valstybės garantuojamą paramą ir (ar) paslaugas darbdaviams, siekiantiems įdarbinti asmenis su negalia, paslaugų teikimo naujo-

-ves, kurios įgalina specialistus ne tik teikti kokybiškas paslaugas asmenims su negalia, bet ir informuoti darbdavius apie asmenų su negalia įdarbinimo galimybes, priemones ir asmenų su negalia poreikius.

- Galimai jaučianti nepatogumą kreiptis profesionalios pagalbos ir (ar) neturinti prieigos prie kitų informacijos šaltinių.

PLATFORMA NESIEKIAMA

- Teikti sveikatos sutrikimų gydymo paslaugas ir (ar) teikti socialines paslaugas.
- Sumenkinti ar eliminuoti kitas iniciatyvas, turinčias panašius tikslus.
- Kelti visuomenės susipriešinimą ar didinti neigiamas nuostatas negalios klausimais.

PAGRINDINIAI PLATFORMOS PRINCIPAI

STRUKTŪRA

Pritaikyta net ir mažą kompiuterinį raštingumą turintiems asmenims

Pritaikyta bet kokį negalios tipą turintiems asmenims

Veikianti algoritmų ir grįžtamojo ryšio pagrindu

TURINYS

Aiškus: išlaikomas funkcionalumo ir sudėtingumo santykis

Informatyvus: informacijos naujumas

Skatinantis imtis proaktyvių veiksmų

ĮRANKIAI

Interaktyvūs

Individualizuoti

Patogūs vartotojui

Sklandžiai veikiantys

PRIEINAMUMAS

Atitinka tarptautinius standartus

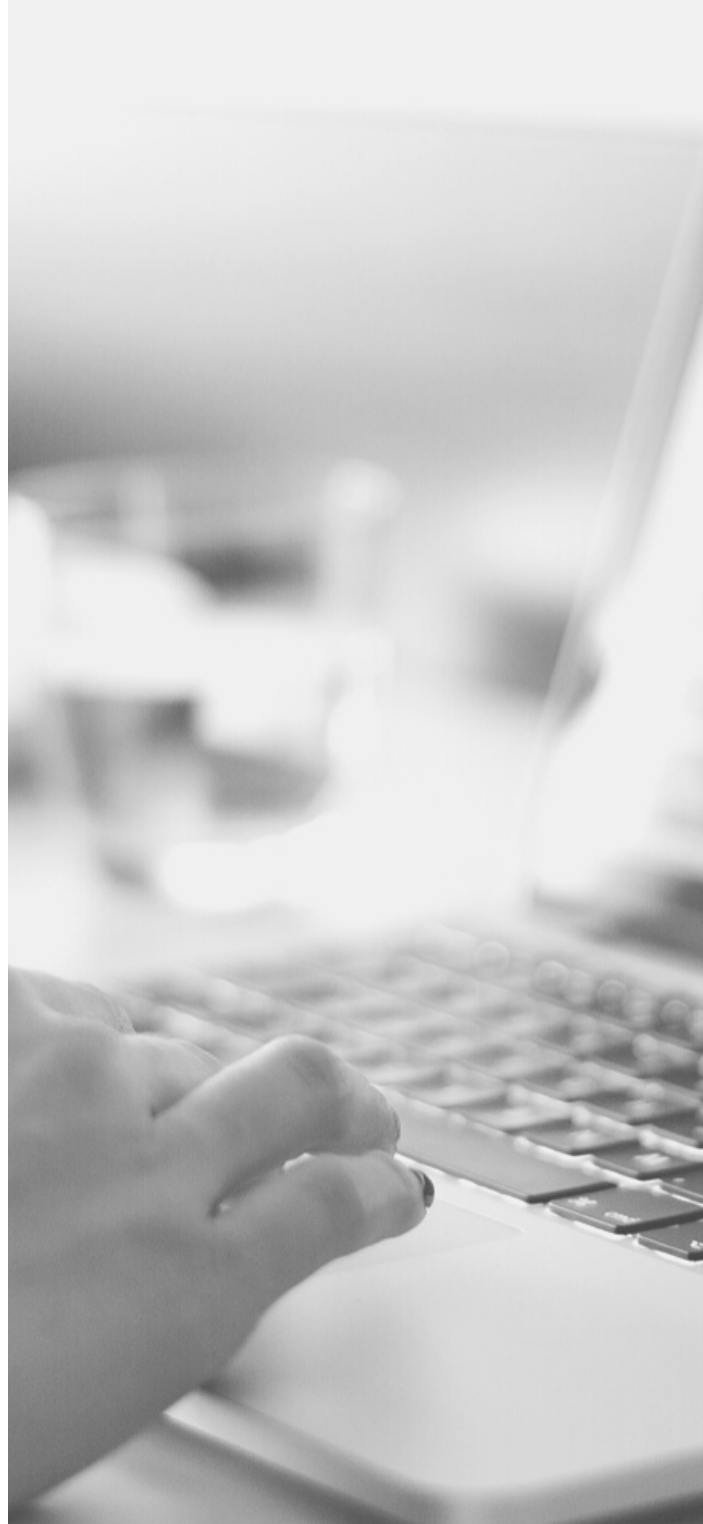
Atsižvelgia į paslaugų vartotojų įvairovę

Įtraukus

PAGRINDINIAI PLATFORMOS FUNKCIONALUMAI

Platformos lankytojams numatoma užtikrinti galimybę savarankiškai prisijungti prie platformos per specialiai tam sukurtas aplinkas vartotojo sąsajoje ir ten talpinti, trinti bei redaguoti savo profilio informaciją platformoje. Sukurti algoritmai, veikiantys e.patarėjo (angl. *Learning Assistant*) pagrindu, padės platformos registruotam vartotojui rasti reikiamą informaciją ar suteikti patarimus.

Prieiga „Asmenims su negalia“ vartotojui suteiks galimybę skaityti visą platformoje pateiktą informaciją, prieinamą ir neprisijungusiam vartotojui (t.y. platformos lankytojui), tačiau algoritmo pagalba pateikiant jam/jai aktualiausių valstybės garantuojamų priemonių ir paslaugų, NVO teikiamų paslaugų, sveikatos, mokslo, kultūros, laisvalaikio, turizmo ir kitų, asmens gerovę ir pilnavertę integraciją užtikrinančių paslaugų, prieinamumo ir galimybių aprašymus bei tikslius duomenis/kontaktus, kur jam/jai dėl jų reikėtų kreiptis jo/jos gyvenamojoje vietovėje. Asmuo taip pat galės tiesiogiai skambinti, naudojantis Skype duomenimis ir (ar) nuorodomis, ir (ar) rašyti el. laišką atitinkamoms institucijoms, įstaigoms, NVO ir tokiu būdu kreiptis dėl detalesnės informacijos apie paslaugas, pateikti savo gyvenimo aprašymą ir patalpinti jį sistemoje, kurią mato darbdaviai, susikurti savo reabilitacijos ir (ar) reikiamų paslaugų planą ir sekti savo progresą, naudotis forumo funkcijomis ir dalintis įvairia informacija, susijusia su negalia.

Prieiga „Darbdaviams“ vartotojui suteiks galimybę skaityti visą platformoje pateiktą informaciją, prieinamą ir neprisijungusiam vartotojui, tačiau algoritmo pagalba pateikiant jam/jai aktualiausių darbinių asmenų su negalia gebėjimų, įdarbinimo gerųjų praktikų, valstybės garantuojamos paramos ir (ar) paslaugų darbdaviams, siekiantiems įdarbinti asmenis su negalia, aprašymus bei tikslus duomenis/kontaktus, kur jam/jai dėl jų reikėtų kreiptis jo/jos gyvenamojoje vietovėje. Taip pat darbdaviai turės galimybę tiesiogiai skambinti, naudojantis Skype duomenimis ir (ar) nuorodomis, ir (ar) rašyti el. laišką atitinkamoms institucijoms, įstaigoms, NVO ir tokiu būdu kreiptis dėl detalesnės informacijos apie paramą ir (ar) paslaugas, pateikti darbo pasiūlymą ir jį patalpinti platformos sistemoje, kurią mato asmenys su negalia, pateikti į platformos sistemą, kurioje asmenys su negalia yra pateikę savo gyvenimo aprašymus ir turėti galimybę susisiekti su šiais asmenimis, naudotis forumo funkcijomis ir dalintis įvairia informacija, susijusia su siekiu įdarbinti asmenis su negalia.

Prieiga „Nevyriausybinėms organizacijoms“ vartotojui suteiks galimybę pateikti informaciją apie jos veiklą, tikslus, teikiamas paslaugas, kvietimą prisijungti prie veiklų ir kt., talpinti informaciją apie projektų rezultatus ir (ar) kviesti asmenis dalyvauti projektuose, talpinti informaciją apie renginių, mokymų rezultatus ir (ar) kviesti asmenis dalyvauti renginiuose, mokymuose, teikti pasiūlymus rengiamiems teisės aktams, įsakymams ir kt., siekiant didesnės įtraukties, tiesiogiai skambinti, naudojantis Skype duomenimis ir/ar

nuorodomis, ir (ar) rašyti el. laišką atitinkamoms institucijoms ir (ar) įstaigoms ir tokiu būdu kreiptis dėl detalesnės informacijos apie asmenims su negalia teikiamas paslaugas, naudotis forumo funkcijomis ir dalintis įvairia informacija, susijusia su negalia (pvz., naujomis socialinėmis iniciatyvomis ir kt.).

Prieiga „Viešajam sektoriui“ vartotojui suteiks galimybę pateikti informaciją apie tam tikros institucijos veiklą, tikslus, teikiamas paslaugas, kvietimą prisijungti prie veiklų ir kt., talpinti informaciją (ir ją atnaujinti) apie valstybės garantuojamas priemones ir paslaugas asmenims su negalia, valstybės paramą ir (ar) paslaugas darbdaviams, siekiantiems įdarbinti asmenis su negalia, talpinti informaciją apie projektų rezultatus ir (ar) kviesti asmenis dalyvauti projektuose, talpinti informaciją apie renginių, mokymų rezultatus ir (ar) kviesti asmenis dalyvauti renginiuose, mokymuose.

PAPILDOMI FUNKCIONALUMAI

Interaktyvus pagalbos žemėlapis

Pagalbos linijos

Primityvus bot'as (angl. *chat bot*)

Klauskite specialisto

Internetinė konsultacija (angl. *live chat*)

Renginiai

Galerijos

Socialinių tinklų įskiepai

BENDRADARBIAVIMO PLATFORMA

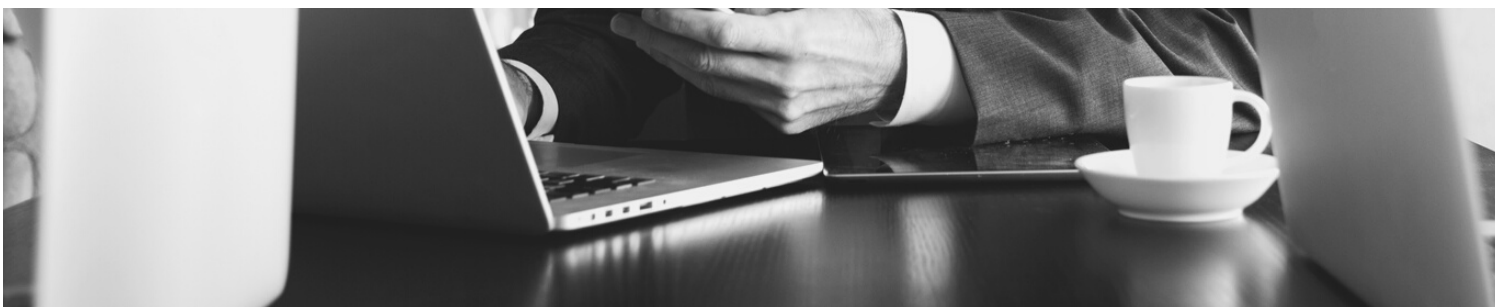
Pažymėtina, kad norint pasiekti suderintą ir efektyvų informacijos ir socialinių paslaugų teikimą būtina paslaugų integracija. Panašių principų modeliai šiuo metu veikia tokiose šalyse kaip Suomija, Švedija, Vokietija bei Estija ir kaip gerosios praktikos yra siūlomi tarptautinių organizacijų. Pavyzdžiui, Švedijoje socialinio draudimo ir viešosios įdarbinimo agentūros kartu kuria individualius planus nedirbantiems asmenims (tame tarpe ir asmenims su negalia).

Skirtingų sričių specialistų grupės, kartu analizuojančios asmens, turinčio sveikatos ir (ar) socialinių problemų, situaciją, sutinkamos ir Suomijoje bei Vokietijoje. Be to, Pasaulio bankas išskiria poreikį tarpininko, kuris koordinuotų skirtingų sričių paslaugas ir priemones, teikiamas vienam asmeniui, siūlydami mediatoriaus ar atvejo vadybininko funkciją. Kadangi Pasaulio bankas pabrėžia paslaugų koordinavimui reikalingų informacinių sistemų (IS) integracijų svarbą, šio projekto platforma tolimesniuose jos etapuose galėtų tapti minėta IS. Siekiant tai įgyvendinti būtina tobulinti elektroninių paslaugų vystymą, institucijų informacinių sistemų tarpusavio sąsają, kad vertinant negalią, ar skiriant individualią pagalbą, socialines paslaugas ir paramą, galima būtų „vieno langelio“ principu elektroniniu būdu keistis būtina informacija su atitinkamomis institucijomis (pvz., Užimtumo tarnyba (UT), Valstybine ligonių kasa (VLK), savivaldybėmis ir kt.) ir tokiu būdu bendradarbiauti. Šiam tikslui pasiekti yra būtina įvairių valdžios institucijų bei įstaigų informacinių sistemų tarpusavio sąsaja ir integracija.

VIEŠOJI KONSULTACIJA: REZULTATAI

Viešosios konsultacijos metu vyko 1 val. trukmės atvira diskusija apie informacijos prieinamumo iššūkius, kuriuos patiria su asmenų su negalia į(si)traukimu į darbo rinką susiję socialiniai partneriai. Jos metu taip pat nagrinėta pirminė interaktyvios informacijos dalinimosi ir bendradarbiavimo platformos koncepcijos ir techninės specifikacijos versija ir gautas grįžtamasis ryšys apie jos aktualumą, patogumą (angl. *user experience*), turinį bei tinkamumą visoms suinteresuotosioms šalims.

Viešosios konsultacijos dalyviai teigiamai atsiliepė apie platformą ir vieningai minėjo šio skaitmeninio įrankio naudą visiems socialiniams partneriais. Šiame tekste rasite pagrindinius diskusijos metu moderatorių bei viešosios konsultacijos dalyvių (asmenų su negalia, nevyriausybinių organizacijų, darbdavių, viešojo sektoriaus atstovų) keltus klausimus, pastebėjimus, komentarus bei išsakytas mintis, kurios bus naudojamos tolimesnėje projekto eigoje, tobulinant interaktyvios informacijos dalinimosi ir bendradarbiavimo platformos koncepciją.

ASMENYS SU NEGALIA IR ASMENŲ SU NEGALIA NVO ATSTOVAI

Diskusijos metu buvo keltas klausimas dėl **įstatyminės bazės pokyčių**, reikalingų sklandesniam darbo vietų pritaikymui (steigimui) asmenims su negalia, ir tokiu būdu – didesniam darbdavių suinteresuotumui. Pastebėta, jog darbdaviui siekiant subsidiją panaudoti ne tik darbo priemonėms, techninės pagalbos priemonėms įsigyti, montuoti, pritaikyti, bet ir patalpoms, reikalingoms darbo vietai įrengti, remontuoti ar pritaikyti, būtina patalpas, kuriose yra vykdoma įmonės, įstaigos, institucijos veikla, įsigyti nuosavybės teise, t.y. darbdavys privalo būti patalpų savininku. Kadangi tik nedidelė dalis darbdavių Lietuvoje gali išpildyti šią sąlygą, nedaugelis smulkiojo verslo atstovų gali pasinaudoti subsidija. Dėl šios priežasties, kyla rizika, jog net ir interaktyvioje informacijos dalinimosi ir bendradarbiavimo platformoje informaciją apie subsidijos galimybę sužinoję darbdaviai, vis dėlto, negalės pasinaudoti nurodyta valstybės pagalba ir (ar) paslaugomis dėl nepalankių sąlygų verslui. Taip pat, dėl sukurtos didelės administracinės naštos rengiant dokumentus subsidijai gauti, darbdaviai dažnai samdo konsultantus dokumentų sutvarkymui, kas taip pat nesudaro palankių sąlygų skatinti darbdavius pritaikyti (steigti) darbo vietas asmenims su negalia.

Diskusijos metu buvo keltas klausimas dėl **žmogiškųjų išteklių ir resursų, reikalingų platformai administruoti bei sėkmingai vykdyti jos veiklą**. Pastebėta, jog siekiant sklandaus platformos veikimo ir (ar) greitos ir tiesioginės naudos vartotojui, būtina įvairių sričių specialistų, atsakingų už platformos turinio kūrimą, informacijos pritaikomumą ir (ar) prieinamumą skirtingą

negalios tipą turintiems asmenims, algoritmo klaidų ir (ar) rekomendacijų taisymą ir (ar) priežiūrą, individualaus plano sudarymą, nuoseklaus plano vykdymo reguliavimą ir kt., įtrauktis. Pabrėžta, jog algoritmas bei dirbtinio intelekto sprendimais paremtas e.patarėjas nesugebės apdoroti ir (ar) vartotojui pateikti visų reikiamų aspektų, sąlygų ir gyvenimo atvejų, ko pasėkoje išsils papildomų žmogiškųjų resursų poreikis. Šiuo metu analizuojant paslaugų ir (ar) pagalbos asmenims su negalia prieinamumą, pastebima, jog socialinės apsaugos sistemoje itin trūksta atvejo vadybininkų, socialinių darbuotojų, komandos, dirbančios su asmenimis su negalia. Tai reiškia, jog kuriant platformą, būtina apibrėžti ir lygiagrečiai platformos veikimui didinti žmogiškųjų resursų kiekį ir jų paslaugų prieinamumą asmenims su negalia ir tokiu būdu užtikrinti jiems pagalbą.

Diskusijos metu keltas klausimas dėl **bendradarbiavimo su LR Sveikatos apsaugos ministerija (SAM) ir LR Švietimo, mokslo ir sporto ministerija (ŠMSM)** bei šių institucijų indėlio ne tik administruojant interaktyvią informacijos dalinimosi ir bendradarbiavimo platformą, tačiau ir skatinat spartesnę įvairiapusę asmenų su negalia integraciją į visuomenę. Pastebėta, jog viena iš priežasčių, keliančių iššūkius asmenims su negalia įsidarbinti, yra atitiktis tarp profesinio rengimo ir galimybės dirbti, nustatomos gydytojų, trūkumas. Pateiktas pavyzdys, jog kurtieji gali mokytis tam tikrų specialybių (pvz., staliaus) profesinio rengimo įstaigose, tačiau sėkmingai įgyję išsilavinimą ir net ir suradę darbdavį, kuris jį norėtų priimti, negali įsidarbinti, kadangi

atlikti tam tikrų pareiginių užduočių asmeniui su negalia neleidžia gydytojai (t.y. sveikatos patikra, kurioje nustatyta, kad kurtieji negali dirbti prie staklių). Dėl šios priežasties, itin svarbu keisti įstatyminę bazę ir siekiant gerinti asmenų su negalia integraciją į visuomenę, įtraukti SAM bei ŠMSM, kurios inicijuoja pataisas. Panašią situaciją galime matyti ir siekiant užimti vairuotojo-vežėjo pareigas asmenims, kurie turi klausos negalią. Pagal šiuo metu galiojančius teisės aktus ir įsakymus, kurtieji gali dirbti tik su mažesnių gabaritų transporto priemonėmis (pvz., taxi vairuotojais), tačiau negali valdyti sunkiasvorių (pvz., dirbti sunkvežimių vairuotojais, maisto produktų išvežiotojais ir kt.). Kurtieji, gyvenantys užsienyje (pvz., Švedijoje, Ispanijoje, Prancūzijoje), gali tai daryti ir įsidarbinti šiose darbo vietose. Dėl šių priežasčių, itin svarbus ir kitų valstybinių institucijų indėlis, skatinant asmenų su negalia užimtumą darbo rinkoje.

Diskusijos metu buvo keltas klausimas dėl **papildomų funkcionalumų asmenims su negalia ir (ar) asmenų su negalia nevyriausybinėms organizacijoms (NVO) platformoje**. Pastebėta, jog platformoje svarbu numatyti: i) funkcionalumą asmenims su negalia platformoje užduoti klausimą (t.y. pateikti užklausą) balsu; ii) funkcionalumą išgirsti įgarsintą tekstą ir skaitomą informaciją platformoje sekti realiu laiku, nesant atskiros kompiuterinės įrangos būtinybei, iii) funkcionalumą naudotis gestų kalbos vertėjų paslaugomis, skambinant paslaugas ir (ar) pagalbą teikiančioms institucijoms Skype programėlės būdu (tiesioginis sujungimas su gestų kalbos vertėju).

ASMENYS SU NEGALIA IR ASMENŲ SU NEGALIA NVO ATSTOVAI

Diskusijos metu gautas teigiamas grįžtamasis ryšys ir stiprus palaikymas apie **platformos aktualumą, pabrėžiant jos naudą visiems socialiniams partneriams**. Pastebėta, jog kuriant platformą yra numatyta didelė skirtingų asmenų gerovę ir pilnavertę integraciją užtikrinančių paslaugų ir (ar) pagalbos rūšių aprėptis bei prioritetas didinti bet kokią negalios tipą ir (ar) kompiuterinį raštingumą turinčių asmenų su negalia informuotumą, siekiant ne tik atitikti pagrindinius Jungtinių Tautų (JT) Neįgalųjų teisių konvencijos (toliau – Konvencija) ir Europos Tarybos ir Parlamento Direktyvos 2016/2102 (toliau – Direktyva) principus, bet juos ir sėkmingai įgyvendinti.

Diskusijos metu gautas teigiamas grįžtamasis ryšys ir stiprus palaikymas apie **projekto vadovių siekį šiuo metu egzistuojančias kliūtis ir iššūkius paversti galimybėmis visiems socialiniams partneriams ir atsižvelgti į kiekvienos suinteresuotosios šalies patiriamus sunkumus**. Pastebėta, jog siekiant spręsti asmenų su negalia integracijos klausimus, būtinas kompleksinis požiūris (t.y. siekis išsiaiškinti, kokios kliūtys varžo asmenų su negalia galimybes įsidarbinti, kokius iššūkius patiria darbdaviai, siekiantys įdarbinti asmenis su negalia, kokios pagalbos gali reikėti asmenų su negalia NVO, siekiant didesnės jų įtraukties, koks indėlis būtų svarbus iš vyriausybinių sektoriaus ir kt.), kurį itin pabrėžia ir projekto vadovės, todėl projekto sėkmė tampa neabejotina.

Diskusijos metu gautas teigiamas grįžtamasis ryšys ir stiprus palaikymas apie **projekto vadovių siekį skatinti komunikaciją ir bendradarbiavimą tarp valstybinių institucijų, darbdavių, asmenų su negalia ir NVO**. Pastebėta, jog projekto vadovės, kurdamos interaktyvios informacijos dalinimosi ir bendradarbiavimo platformos koncepcijos ir jos techninės specifikacijos projektą, itin glaudžiai bendradarbiavimo ir konsultavosi su visų suinteresuotų šalių grupių atstovais, tokiu būdu parodant pavyzdį ir įrodant, jog asmenų su negalia integracijos klausimus sprendžiant kompleksiškai, galima pasiekti puikių rezultatų.

DARBDAVIŲ ATSTOVAI

Diskusijos metu buvo keltas klausimas, **kokie galėtų būti pagrindiniai motyvuojantys elementai darbdaviams jungtis prie platformos ir joje veikti** (pvz., lengvatų tiems darbdaviams, kurie jungtųsi prie platformos, nustatymas ir kt.).

Diskutuotas klausimas, **kas galėtų paskatinti darbdavius prisijungti prie platformos, siekiant ne tik gauti jiems reikalingos informacijos, bet ir patiems ja dalintis su kitais** (pvz., aktyviai dalyvauti darbdavių forume)?

Apibendrinant diskusiją šiuo klausimu, prieita išvada, kad, jeigu būtų nustatomos skatinamosios priemonės darbdaviams, tai geriausia, jog jos būtų susietos su konkrečiu asmeniui, turinčiam negalią, reikalingos darbo vietos pritaikymu. Tuo tarpu visos lengvatos, kurios siejasi su finansiniais aspektais, iššaukia įvairias galimas rizikas.

Pastebėta, jog darbdaviai yra motyvuoti įdarbinti asmenis su negalia, kada tokiu būdu gali parodyti savo socialinę atsakomybę. Taip pat jie žino, jog asmenys su negalia yra lojalesni įmonei, ko pasėkoje užsitikrinama mažesnė darbuotojų kaita.

Taip pat pastebėta, jog platformoje pateikiama vieninga ir įvairiapusė informacija galėtų savaime tapti tam tikra paskata darbdaviams jungtis prie platformos, kadangi siekiant paskatinti asmenų su negalia į(si)darbinimą, labai svarbu skleisti žinią apie gerąją praktiką ir kaip galima lengviau tai padaryti, taip pat pažyminti, kad nereikia bijoti, negalią turinčių darbuotojų, šviesti tiek darbdavius, tiek darbo kolektyvus. Tame tarpe, darbdavių atstovai pastebi ir pačių negalią turinčių asmenų baimę įsidarbinti dėl įvairių priežasčių (pvz., idėjos, jog įsidarbinus, praras teisę į gaunamas pašalpas, todėl nesiregistruoja Užimtumo tarnyboje, etc.) Todėl svarbu skleisti žinią visoms darbo santykio šalims, skatinti (moralaiškai) ir pačius asmenis su negalia registruotis platformoje.

Vis dėlto, nors darbdavių atstovų nuomone sunku šiuo metu tiksliai įvardinti, kokie konkretūs, skatinantys jungtis ir aktyviai veikti platformoje mechanizmai būtų efektyvūs, tačiau pritartina, jog pradinėse platformos veikimo stadijose reikėtų rasti būdų paskatinti darbdavius jungtis, bet tai turėtų būti daroma pasitelkiant ne finansines priemones.

DARBDAVIŲ ATSTOVAI

Diskusijos metu buvo keltas klausimas **dėl darbo, praktikos bei savanorystės skelbimų dalinimosi** platformoje iš darbdavių pusės **ir asmenų su negalia gyvenimo aprašymų (CV) talpinimo į platformą** poreikio, naudingumo ir praktinio įgyvendinimo bei funkcionalumo aspektų.

Apibendrinant diskusiją šiuo klausimu, prieita išvada, jog darbdaviams kelti skelbimus, o asmenims su negalia - savo gyvenimo aprašymus platformoje yra ne tik naudinga, bet ir būtina, nes dažniausiai asmenų su negalia užimtumo klausimai išsprendžiami dalyvaujant tarpininkui. Todėl matoma prasmė, siekiant į(si)darbinimo, pasitelkti, pvz., NVO pagalbą, kurios dėka asmenys su negalia nukreipiami pas atitinkamą darbdavį, o darbdavys pas jo kvalifikacinius reikalavimus atitinkantį asmenį su negalia, o pasitelkus platformos galimybes - darbo skelbimų ir paieškos funkciją, abejoms santykio šalims būtų supaprastinamas minėtas tarpininkavimo etapas į(si)darbinimo link.

Diskusijos metu taip pat buvo keltas klausimas dėl **galimybės šios platformos modelį pritaikyti ir kitoms asmenų grupėms, ne tik žmonėms su negalia**. Iš darbdavių pusės matytinas potencialas, jog platformoje galėtų būti prijungtos tokios asmenų grupės, kaip, pvz., atitarnavę ir išėję į atsargą kariai, kurie vėliau dažnu atveju neįstengia įsidarbinti, kuomet išeina į pensiją anksčiau nei valstybės nustatytas senatvės bazinis pensinis amžius.

Taip pat diskusijos metu šioje temoje buvo **dalijamasi darbdavių patirtimis, siekiant įdarbinti asmenį su negalia**.

Vienu atveju net kelerius metus darbdavys ieškojo ne tiek, kaip įdarbinti negalią turintį asmenį, bet, visų pirma, kaip tokį asmenį atrasti. Darbdavys kreipėsi į atitinkamo interneto portalo, orientuoto į asmenis su negalia ir informacijos jiems teikimą, administratorius, norėdamas pasidalinti darbo skelbimu, tačiau jis, nors ir buvo pažadėta, nebuvo patalpintas nedelsiant ir portale buvo paskelbtas tik po daugiau nei kelių darbdavio pakartotinių kreipimųsi su prašymu tai padaryti sparčiau. Šiuo aspektu buvo sulaukta darbdavių atstovų palaikymo, jog platforma turi daug plusų, kadangi dažnai tie darbdaviai, kurie nusprendžia įdarbinti negalią turinti asmenį, nesiekia papildomų tam paskatų, bet jiems reikia rasti tinkamos kvalifikacijos darbuotojų, tačiau nėra aišku, kur jo ieškoti. Platforma išspręstų šią problemą.

DARBDAVIŲ ATSTOVAI

Viešosios konsultacijos metu buvo diskutuota apie **įstatyminės bazės trūkumus, sudarančius kliūtis, kurios neleidžia darbdaviams pasinaudoti valstybės garantuojamomis subsidijomis ir (ar) pagalba.**

Pavyzdžiui, darbdavys negali pretenduoti į darbo vietos steigimo subsidijos gavimą, jeigu patalpos, kuriose jis vykdo veiklą, yra nuomojamos, t. y. kitais pagrindais nei, kad nuosavybės teise valdomose patalpose. Diskusijos metu pateiktas pavyzdys iš asmeninės darbdavio patirties, kuomet dėl minėtos priežasties, įdarbinant asmenį su negalia, nebuvo gauta subsidija darbo vietos pritaikymui. Darbdavių pastebėjimu, kyla klausimų ir dėl subsidijų dydžio (vieniems asmenims su negalia reikia didesnės, kitiems - mažesnės išmokos, jog būtų tinkamai pritaikyta darbo vieta).

Antrasis darbdavio pavyzdys buvo susijęs su administratorės, sergančios epilepsija, įdarbinimu. Darbdavio asmenine pozicija tokia, jog norėtų įdarbinti šią moterį minėtoms pareigoms eiti, tačiau, jei ją ištikėtų priepuolis darbe, tai būtų traktuojama nelaimingu atsitikimu darbovietėje ir įsijungtų atitinkami teisiniai mechanizmai, nenaudingi darbdaviui. Nei vienas darbdavys nenori prisiimti padidintos rizikos, kuomet žino, kad priepuolis ištiks kažkada darbo metu ir tai nėra susiję su darbo sąlygomis, bet su asmens turima negalia ir negali būti objektyviai darbdavio (su)kontroliuojama. Darbdavių nuomone, turėtų teisiškai būti numatytos atitinkamos teisinės apsaugos darbdaviui su išimtimis, jeigu darbuotojas yra asmuo, turintis negalią.

Taip pat pastebėtas atitiktis tarp asmenų, turinčių negalią, gebėjimų ir gydytojų nustatyto gebėjimo dirbti/rekomendacijų dėl galimos atlikti darbo funkcijos trūkumas. Kai kurie asmenys su negalia nors ir nori bei jaučiasi galintys dirbti visą darbo dieną, t. y. 40 val./sav., to padaryti negali dėl gydytojų išvadų. Dėl šios priežasties, iš darbdavių pusės rekomenduotina atkreipti dėmesį į įstatyminę bazę, sprendžiant asmenų su negalia integracijos klausimus, taip pat poreikio aktyviau įtraukti SAM, kuri ruošia pataisas, kuria priemones ir kt.

DARBDAVIŲ ATSTOVAI

Kitos diskusijos mintys

Diskusijos metu buvo gautas stiprus palaikymas ir pastebėti platformos teigiami aspektai ir įvairiapusių klausimų, apimančių IT, teisinius ir kt. sprendimus, joje užtikrinimas, pasitelkiant ir gerąsias užsienio praktikas. Taip pat iš darbdavių atstovų pusės pastebėta kuriamos platformos nauda, siekiant integruoti asmenis į atvirą darbo rinką, kas yra visuotinai pripažįstamas, tame tarpe teisingumo ir lygybės principus atitinkantis, bei akivaizdžią įvairialypę naudą atnešiantis tikslas, ypač išryškėjantis atsižvelgiant į praeities patirtis Lietuvoje, susijusias su negalią turinčių asmenų darbo kombinatais ir pan.

Taip pat darbdavių atstovai išreiškė labai stiprų palaikymą, kuriant platformą, tame tarpe kai kuriems iš jų pažadant prisidėti platformos viešinimo klausimais, kadangi jos naudą mato visų socialinių partnerių atžvilgiu.

VIEŠOJO SEKTORIAUS ATSTOVAI

Diskusijos metu buvo keltas klausimas dėl interaktyvios informacijos dalinimosi ir bendradarbiavimo **platformos pritaikymo ir prieinamumo asmenims su intelekto negalia.**

Konsultacijos metu pristatyta, jog platforma bus skirta ne tik savarankiškesniems ir (ar) lengvesnių negalių asmenims, tačiau ir pasitarbaus intelekto negalios ir (ar) autistiškiems žmonėms, t.y., turintiems sudėtingesnes negalias. Pažymėta, jog kuriant platformą itin svarbu integruoti lengvai suprantamo teksto, pateikiamo su iliustracijomis, galimybę bei pastarąjį pritaikymą pateikti kaip alternatyvą prie visiems vartotojams suformuluotos žinutės. Taip pat atkreiptas dėmesys, kad informacija platformoje turėtų būti pateikta visiems suprantamais simboliais, kad asmenys su intelekto ir (ar) sudėtingesne negalia ją suprastų arba numatyti individualią pagalbą teikiantį asmenį, nes iki šiol tokią nuolatinę individualią pagalbą asmeniui su negalia dažniausia teikia šeimos nariai, artimieji. Todėl reikalinga sukurti tokias individualios pagalbos priemones ir kt. asmenims su intelekto ir (ar) sudėtingesnių negalių, kad jie galėtų gyventi kuo savarankiškiau ir suprastų bet kokią viešą informaciją bei patys galėtų priimti sprendimus dėl jiems tinkamiausios darbo vietos, pobūdžio ir kt.

VIEŠOJO SEKTORIAUS ATSTOVAI

Diskusijos metu buvo keltas klausimas dėl **mentorių programos veikimo platformoje**. Pateikta idėja veikti mentoriams, kurie būtų jungiamoji grandis tarp asmenų su negalia ir darbdavių, siekiant pritaikyti darbo vietas ir (ar) kurti naujas, kadangi itin dažnai pastebima, jog darbdaviai nesiryžta įdarbinti asmenų su negalia, dėl to, jog jiems trūksta žinių. Mentorai galėtų puikiai jas jiems suteikti ir konsultuoti darbdavius.

Diskusijos metu gautas teigiamas grįžtamasis ryšys ir stiprus palaikymas apie **projekto aiškią viziją ir misiją**. Pastebėta, jog projekto kuriamos platformos aiški viziją, projekto vadovių tvirta poziciją bei įdirbis, siekiant skaitmeninio įrankio sklendaus veikimo ir projekto įgyvendinimo, turėtų tapti jo sėkmės garantu.

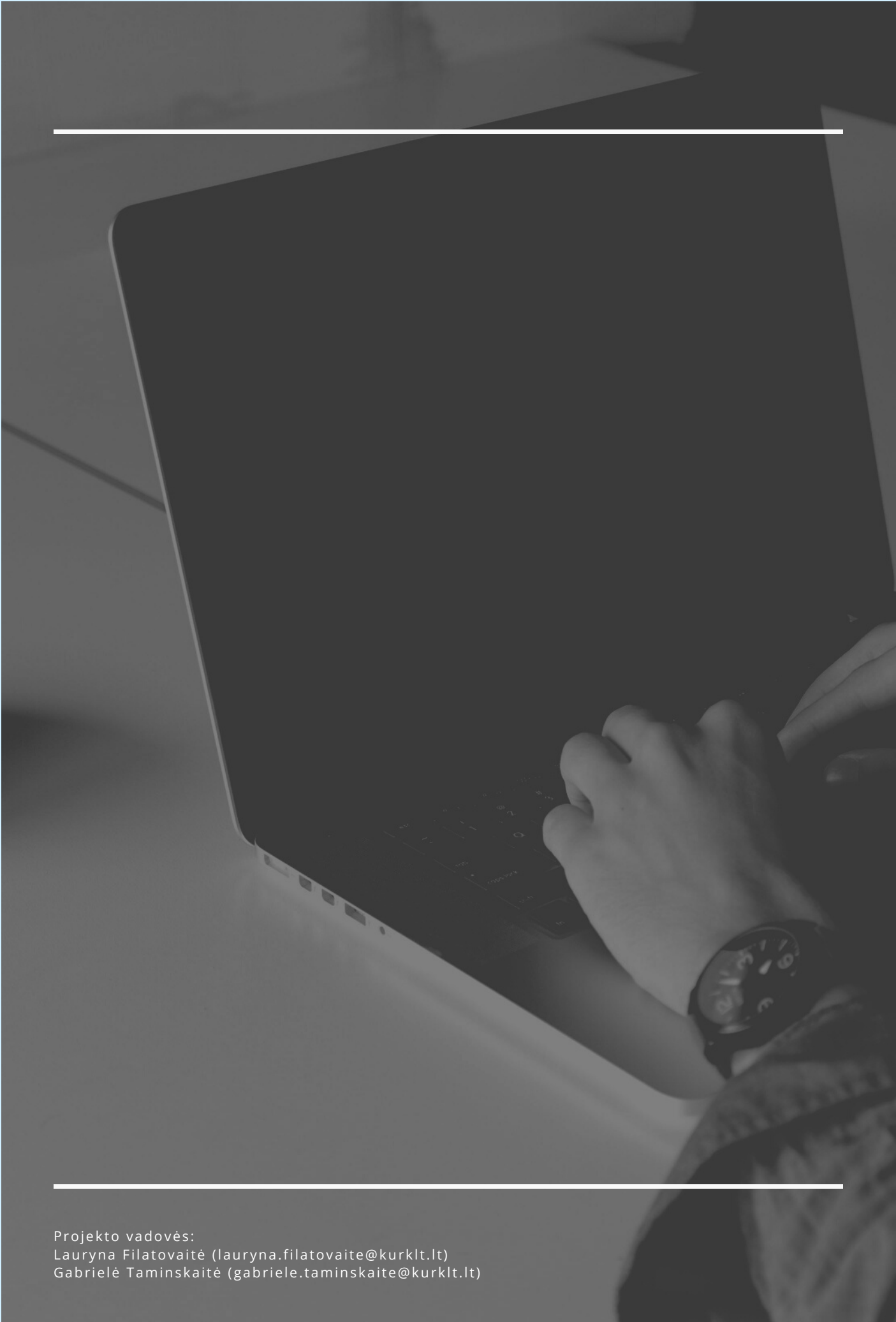
Diskusijos metu gautas teigiamas grįžtamasis ryšys ir stiprus palaikymas apie projekto siekį **skatinti komunikaciją ir bendradarbiavimą tarp valstybinių institucijų, darbdavių, asmenų su negalia ir NVO**. Pažymėta, jog siekiant įtraukti asmenis su negalia į užimtumo rėmimo sistemą, būtina sukurti palankias sąlygas jiems teikti ir gauti numatytas priemones ir paslaugas ir tokiu būdu būti aktyviems ieškant darbo. Vis dėlto, to galima pasiekti tik asmenų su negalia integracijos klausimus sprendžiant kompleksiskai, bendradarbiaujant valstybinėms institucijoms, darbdaviams, darbo ieškantiems ir sėkmingai įsidarbinusiems asmenims su negalia ir NVO.

Viešoji konsultacija, moderavimas, diskusijos duomenų analizė ir maketavimas parengti ir atlikti „Kurk Lietuvai“ projekto vadovių **Laurynas Filatovaitės** ir **Gabrielės Taminskaitės**.

Viešosios konsultacijos moderatorės dėkoja kiekvienam apskritojo stalo diskusijoje dalyvavusiam ir savo įžvalgomis pasidalinusiame asmeniui.

Projekto vadovės:
Lauryna Filatovaitė (lauryna.filatovaite@kurkl.lt)
Gabrielė Taminskaitė (gabriele.taminskaite@kurkl.lt)